

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی
درمانی کاشان

دانشکده پزشکی

دفتر توسعه آموزش

راهنمای رفتار حرفه ای پزشکی

ویژه اعضای هیات علمی، کارمندان و کلیه فراگیران دانشکده پزشکی

سال ۱۳۹۷

مقدمه

جایگاه ویژه حروف پزشکی در نظر آحاد مردم که آن را از سایر مشاغل متمایز و اعضای آن را قابل اعتماد و شریف می‌شمارند، دگرپذیرش ارزش‌های حرفه‌ای پزشکی و التزام به رفتار حرفه‌ای برخاسته از این ارزش‌هاست. در این نگاه متعالی پزشک باید رفتن مسئولیت این حرفه مقدس، تلاش در جهت جلب رضایت الهی دارد. تدوین موازین رفتار حرفه‌ای پزشکی، که با توجه ویژه به موازین شرعی و قانونی بوده است، اظهار شفاف ارزش‌های بنیادین حرفه پزشکی است که سلامت بیماران را در اولویت قرار داده و ضامن اعتماد عمومی به این حرفه است.

اعضای هیئت علمی، دانشجویان و دستیاران تخصصی و فوق تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کاشان، به عنوان بخشی از اعضای جامعه پزشکی ایران که در بزرگ‌ترین نهاد آموزشی علوم پزشکی کشور فعالیت دارند، بیماران و خدمت‌گیرندگان را به عنوان امانت الهی می‌بینند و ضمن اعلام تعهد به انجام تمامی تکالیف قانونی خویش، در راستای حفظ کمال و منزلت این حرفه و با لحاظ نمودن ارزش‌های والای اسلامی و فرهنگ ارزشمند ایرانی، خود را ملزم میدانند با همکاری و بیمارانی همان‌گونه برخورد نمایند که تایل دارند با آن‌ها برخورد شود، به رعایت مفاد این راه‌نمای مبتدیه و منتهای تلاش خود را در اجرا و ترویج آن در جامعه پزشکی به عمل خواهند آورد.

این راه‌نمای تصریح‌مهمترین و شایعترین مصادیق در شش حوزه رفتار حرفه‌ای و محصول مشارکت و اتفاق نظر اعضای جامعه پزشکی این دانشگاه است. تمام ذینفعان این راه‌نمای عم از مخاطبان راه‌نما، سایر کارکنان درمانی و اداری دانشگاه و بیماران محق هستند و اسکنده پزشکی به صورت دوره‌ای این متن را با استفاده از نظرات رسیده مورد بازنگری قرار خواهد داد.

فصل اول نوع دوستی

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان:

- ۱- منافع و مصالح بیمار را محور تصمیمات پزشکی میداند و آن را بر امور و منافع شخصی خود ترجیح میدهد. در ملاحظات مربوط به ایمنی، هر کی از اعضای جامعه پزشکی حق دارد از تمهیدات لازم ایمنی برخوردار شود.
- ۲- در راستای مراقبت از بیمار، برای گوش دادن به مشکلات و نگرانیهای او و پاسخ به سؤالات وی، وقت کافی و متناسب صرف میکند.
- ۳- دلسوزانه در جهت رفع نگرانی، ترس و رنج بیمار تلاش میکند و به بیمار و خانواده هاش آگاهی و امید واقع بینانه می بخشد.
- ۴- در صورت ناتوانی مالی بیمار، از ارائه خدمات حیاتی به وی امتناع نمیکند.
- ۵- در صورت نیاز فوری جامعه به خدمات پزشکی در هنگام بروز سوانح و حوادث، با حداکثر توان خود همکاری میکند.
- ۶- به همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات در رفع مشکلاتی که برای آن ها در زمینه رفتار حرفه ای، عملکرد بالینی و سلامتشان پیش می آید، کمک می کند و به ایشان در مسایل آموزشی و پژوهشی در حد توان خود، یاری می رساند.
- ۷- از آموزش دانست هها و تجارب خود به فراگیران، همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت دریغ نمی ورزد.

فصل دوم شرافت و درستکاری

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان:

- ۱- در کردار، گفتار و نوشتار (نظیر گواهی ها، گزار شها و تکالیف) صداقت و امانت داری را رعایت میکند.
- ۲- در صورت بروز خطای پزشکی، ضمن پذیرش مسئولیت، خود را متعهد به پاسخگویی به بیمار و مقامات مسئول دانسته و در جهت اصلاح آثار آن اقدام می کند. همچنین تجربیات خود را در این زمینه به همکارانش انتقال میدهد.
- ۳- اگر از توانایی و مهارت لازم برای انجام مراقبت های بیمار برخوردار نیست، از همکاران خود کمک می گیرد و بیمار را نیز از این موضوع آگاه می سازد.
- ۴- خارج از مهارت علم ی و عملی خود اطلاعاتی ارائه نمیکند و اگر از او اینگونه اطلاعات خواسته شد، آنان را به منابع یا اشخاص خبره راهنمایی میکند.
- ۵- تا زمانی که بیمار برای مراقبتهای خود به او احتیاج دارد، از برقراری هرگونه ارتباط عاشقانه با وی و همراهانش اجتناب میکند.

- ۶- از جایگاه خود به عنوان درمانگر برای بهره جویی جنسی، اقتصادی و اداری از بیمار و همراهانش استفاده نمیکند.
- ۷- معاینات حساس بیمار غیرهمجنس را حتی المقدور و با جلب رضایت بیمار در حضور پرسنل همجنس یا همراه بیمار انجام می دهد. در صورتی که انجام این معاینه توسط همکار همجنس مقدور باشد نسبت به آن اقدام و نتیجه معاینه را دریافت کند.
- ۸- از هرگونه مشاجره لفظی و برخورد فیزیکی اجتناب میکند. در مواقع مواجهه با خشونت های خدمت گیرندگان جهت رفع خطرو ممانعت از ورود آسیب به خود و دیگران، تا حد امکان از مقابله فیزیکی امتناع می ورزد و مورد را به انتظامات اطلاع میدهد.
- ۹- موقعیت تعارض منافع خود را در جهت تأمین منافع سلامتی بیماران مدیریت می کند. از جمله:
- ۱- ۹- در مواجهه با تبلیغات صنایع و شرکت های دارویی و تجهیزات پزشکی، با رعایت منزلت و جایگاه حرفه پزشکی، فقط به منافع بیماران توجه می نماید و منافع شخصی خود را دنبال نمی کند.
- ۲- ۹- از مشارکت در برنامه هایی که در جهت تأثیر نهادن بر رفتار پزشکان با اهداف تجاری شرکت ها یا صنایع دارویی برگزار می شوند، خودداری میکند.
- ۳- ۹- از پذیرش هدایای غیرمعارف صنایع و شرکت های دارویی و تجهیزات پزشکی و بیماران که منجر به تعارض منافع میشود، خودداری می کند.
- ۴- ۹- در ارجاع بیمار، تنها منافع او را در نظر می گیرد و هیچگاه بیماری را به خاطر منافع شخصی از مرکز دانشگاهی به مراکز درمانی دیگر نمی فرستد.
- ۵- ۹- در ازای ارجاع بیمار، وجه یا امتیازی دریافت یا پرداخت نمیکند.
- ۶- ۹- در معرفی آزمایشگاه، داروخانه، مراکز تشخیصی درمانی و یا تجهیزات پزشکی به بیمار، تنها مصالح بیمار را در نظر میگیرد و در صورت وجود تعارض منافع، آن را اظهار میکند.
- ۱۰- علی رغم خستگی، فشارهای شغلی و مشکلات شخصی، صبوری می نماید و آرامش خود را در مواجهه با بیمار، همراهان وی و همکاران حفظ میکند.
- ۱۱- الکل، مواد مخدر و روانگردان مصرف نم یکنند و از استعمال دخانیات در محی طهای بالینی و آموزشی پرهیز می نمایند.
- ۱۲- شأن حرفه پزشکی و دانشگاه را در پوشش و رفتار خود در محیط های بالینی و دانشگاهی رعایت می کند. در این راستا خود را ملزم به رعایت ضوابط مربوطه می داند و از هرگونه رفتار مخالف ضوابط شرعی پرهیز نماید.
- ۱۳- از تحمیل هزینه بی مورد به بیمار یا سازمان های پرداخت کننده و اتلاف منابع نظام سلامت میپرهیزد.
- ۱۴- از اختیارات و امکانات نظام سلامت سوء استفاده نمیکند.
- ۱۵- تحت هیچ شرایطی از مقام و قدرت خود سوء استفاده نمیکند
- ۱۶- ضوابط و مقررات و راهنماهای اخلاق در آموزش را در تمام امور آموزشی رعایت می کند. از جمله:
- ۱- ۱۶- در آزمون ها، ارزشیابی ها، شرکت در برنامه های آموزشی (از جمله کشیک و آنکالی) و سایر مسئولیت های آموزشی و بالینی درستکاری را رعایت می کند.
- ۲- ۱۶- ضمن معرفی نام و جایگاه حرف های خود، از بزرگ نمایی یا کوچک نمایی جایگاه خود نزد مراجعین پرهیز می کند.
- ۳- ۱۶- مراقبت از بیمار را فدای یادگیری، آموزش و پژوهش نمیکند و برای آموزش و پژوهش هیچگاه فردی را در موقعیتی که برای او خطر غیرقابل قبول دارد، قرار نمیدهد و اقدام یا هزینه بی مورد به بیمار تحمیل نمیکند.
- ۱۷- از تحمیل اموری که ارزش مراقبتی و آموزشی ندارد، به فراگیران اجتناب میکند.
- ۱۸- در کلیه امور پژوهشی، ضوابط و راهنماهای عمومی و اختصاصی اخلاق در پژوهش را رعایت می کند. از جمله:
- ۱- ۱۸- از کلیه شرکت کنندگان در پژوهش ها رضایت آگاهانه میگیرد و هزینه های پژوهشی را به آنها تحمیل نمیکند.
- ۲- ۱۸- از هرگونه فریبکاری و سرقت علمی ۲ در گزار شها ومقالات خود اجتناب می ورزد.
- ۳- ۱۸- نتایج تحقیقات و طر حهای خود را صادقانه و با دقت گزارش میکند.

فصل سوم عدالت

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان:

- ۱- در امر درمان و آموزش و پژوهش، از هرگونه تبعیض بر اساس سن، جنسیت، سواد، ملیت، قومیت، نژاد، زبان، اعتقادات، پیشینه کیفری و وضعیت اقتصادی اجتماعی اجتناب می نماید.
- ۲- در مراقبت از گروه های آسی پذیر (نظیر افراد کم توان ذهنی یا جسمی ، کودک، اشخاص با اختلال هوشیاری، بیمار روانی و) ... همانند سایر بیماران، به کیفیت و جامعیت خدمات و احترام به حقوق و شأن بیمار توجه مناسب نشان میدهد.
- ۳- به افراد مبتلا به بیماری های خاصی که انگ اجتماعی محسوب می شوند یا خطر انتقال دارند، با رعایت ضوابط و اصول ایمنی همانند سایر بیماران، خدمت رسانی کند.
- ۴- در مورد همکاران و سایر کارکنان، عادلانه رفتار میکند و در حل اختلافات با رعایت شأن و کرامت انسانی تمام افراد درگیر تلاش میکند.
- ۵- در ارزیابی فراگیران، همکاران و سایر کارکنان، از معیارها و ابزارها منصفانه استفاده م یکنند و از سوگیری اجتناب میورزد.
- ۶- در آموزش سطوح مختلف فراگیران، عدالت را رعایت می نماید.

فصل چهارم احترام

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان:

- ۱- برای اقدامات تشخیصی، درمانی، آموزشی یا پژوهشی اطمینان می یابد که اطلاعات لازم به نحو قابل فهم به بیمار و در مواردی که بیمار فاقد ظرفیت تصمی مگیری است به فرد تصمیم گیرنده جایگزین قانونی بیمار ارائه شده است و جز در موارد تهدید کننده حیات که امکان اخذ رضایت وجود ندارد، با رضایت بیمار یا تصمیم گیرنده جایگزین قانونی وی عمل میکند .
- ۲- در اخذ رضایت، اطلاعات لازم در رابطه با انواع روش های تشخیصی درمانی را با بیانی قابل فهم به بیمار یا تصمیم گیرنده جایگزین قانونی او ارائه می نماید و به حق انتخاب ایشان احترام می گذارد.
- ۳- با بیمار و خانواده او با احترام و همدلی و حفظ کرامت انسانی رفتار میکند و در صحبت با ایشان در خصوص بیماری و مرگ، ملاحظات و حساسیت های مربوطه را در عین حقیقت گویی رعایت میکند.
- ۴- در صورت درخواست بیمار برای دریافت نظر پزشکان دیگر، این حق را برای بیمار محترم شمرده و فرآیند اجرای این مشاوره را تسهیل می نماید.
- ۵- به حریم خصوصی ۳ بیماران احترام میگذارد و بیمار را جز با اجازه وی در حضور سایر افراد ویزیت نمیکند.
- ۶- به باورها و عقاید بیمار از هر قومیت، مذهب و فرهنگی احترام می گذارد.
- ۷- هنگام صحبت با همکاران درباره بیماران، به رعایت و حفظ شأن و کرامت انسانی بیمار، حتی در غیاب وی توجه دارد.
- ۸- رازداری را درباره اطلاعات بیمار رعایت میکند و از مطرح ساختن اطلاعات هویتی بیمار، به گونه ای که موجب نقض تعهد رازداری شود، پرهیز میکند.

- ۱-۸- جز در مواردی که قانون تصریح کرده است، اطلاعات بیمار را در اختیار افراد خارج از تیم مراقبت او قرار نم ی‌دهد.
- ۲-۸- فقط در مواقع ضروری که مرتبط با امور سلامت بیمار است و در حد ضرورت به جس توجوی اطلاعات شخصی بیماران می‌پردازد.

- ۹- برای اجساد بیماران، پس از مرگشان و اجسادى که برای تشریح و یادگیری استفاده میشود، احترام قائل است.
- ۱۰- در حضور بیماران و همراهان، از تصمیمات سایر همکاران انتقاد نمی‌کند و صرفاً در صورت درخواست بیمار، بدون قضاوت در مورد عملکرد همکاران، راه های قانونی پیگیری را معرفی می نماید.
- ۱۱- به نقش و مهارت سایر همکاران، اعم از پزشک یا سایر حرفه ها در مراقبت از بیمار احترام میگذارد و ارتباط مؤثر و محترمانه ای با آن ها برقرار می سازد.
- ۱۲- با همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات، رفتاری توأم با احترام، صبر و رعایت شأن و کرامت انسانی آنها دارد.
- ۱۳- نسبت به معلمان و افراد باسابقه تر از خود، با احترام و حق شناسی رفتار میکند.

فصل پنجم وظیفه شناسی

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان:

- ۱- قوانین و مقررات شرعی، حرف های پزشکی و ضوابط دانشگاهی را رعایت میکند.
- ۲- در چارچوب وظایف و اختیارات خود عمل می نماید.
- ۳- وظایف آموزشی خود را نسبت به فراگیران، همکاران، بیماران و اعضای جامعه مسئولانه انجام میدهد.
- ۴- همیشه در ساعات موظف کار در بیمارستان نشان شناسایی اش را در محل قابل دید لباس خود نصب میکند.
- ۵- در انجام کامل و به موقع وظایف و مسئولیتهای خود در مهلت مقرر، مسئولانه رفتار می کند. به ویژه در مواقع موظف در دسترس است و به فراخواها به سرعت پاسخ میدهد.
- ۶- نسبت به وقت بیماران، همکاران و دانشجویان اهمیت قائل می باشد و مسئولانه عمل میکند.
- ۷- پس از اتمام نوبت کاری خود، از رها نشدن بیمار و انتقال مسئولیت مراقبت از وی به شخص واجد صلاحیت دیگر، اطمینان حاصل میکند.
- ۸- روند مراقبت از بیماران را پیگیری مینماید و از ارائه اطلاعات لازم برای ادامه مراقبت از آنها پس از ترخیص اطمینان حاصل می نماید.
- ۹- با سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت، همکاری به موقع و مناسبی دارد، تا طرح درمانی یکپارچه و مستمری برای بیمار ارائه گردد.
- ۱۰- در صورت بروز بیماری یا ناتوانی جسمی و روانی و مشکلات شخصی که در طبابت وی اختلال ایجاد می کند یا بیمار را در معرض خطر قرار میدهد، درخواست کمک خواهد کرد و طبق ضوابط، مسئول ذیربط را مطلع میگرداند.
- ۱۱- خطای پزشکی خود را صادقانه و دقیق به مرجع تعیین شده در مرکز درمانی گزارش میدهد.
- ۱۲- به منظور جلوگیری از آسیب به بیمار و کمک به همکار، اعتیاد به مواد مخدر و روا نگردان ها، اختلالات روانی و ناتوانیهای همکاران که مخل انجام وظایف محوله آنها باشد را در مورد پزشکان و فراگیران پزشکی به دانشکده پزشکی و درخصوص پرسنل به مرجع ذی صلاح در مرکز درمانی مربوطه، گزارش میکند.
- ۱۳- در صورت مشاهده خطای پزشکی همکار، موضوع را با وی مطرح میسازد و به او در کنترل آسیب وارد شده و اظهار خطا به بیمار و یا مرجع ذی صلاح کمک میکند.

۱۴- سوء رفتارهای حرفه ای همکارش را در صورت جدی نبودن، به خود فرد بازخورد می‌دهد و در صورت جدی بودن یا عدم اصلاح رفتار، طبق شیوه نامه مربوطه گزارش میکند

۱۵- دانشکده تعاریف، مصداق ها و شیوه‌نامه مرتب با نحوه ارجاع و رسیدگی به سوء رفتار حرف های را تدوین خواهد نمود

فصل ششم تعالی

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان:

- ۱- در تمام طول عمر حرفه ای از یادگیری و ارتقاء معنوی، علمی و عملی خود دریغ ننموده و فرصت کافی به این امر اختصاص می‌دهد.
- ۲- درباره عملکرد خود تأمل میکند و از تجربیات خود درس می‌گیرد.
- ۳- نظر همکاران و نظرات دریافت شده بیماران را نسبت به رفتارهای حرفه ای و توانمندی های خود جویا می شود و روی آنها تأمل کرده و به نحو سازنده ای از آنها بهره میبرد.
- ۴- در بحث با همکاران، استدلال منطقی را م یپذیرد و از ستیز جویی در بحث و انتقاد مخرب و بی اساس با آنها می پذیرد
- ۵- بازخورد همکاران و بیماران نسبت به رفتار فراگیران را به نحو صحیحی به آنها ارائه می‌دهد.
- ۶- به همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت، راهنمایی روشن و بازخورد به موقع داشته و از پیشنهادهای سازنده برای ارتقاء عملکرد ایشان استفاده می کند.
- ۷- شیوه زندگی شامل عادات روزانه، تفریحات، تغذیه، رعایت راه های پیشگیری از بیماری و غیره را در جهت ارتقاء سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی خود تنظیم میکند.
- ۸- خود را نسبت به ارتقاء کیفیت محیط درمانی و آموزشی مسئول میداند و علاوه بر اعلام نظرات خود در جهت ارتقاء کیفیت، با سیستم های نظارتی، ارزشیابی و اعتبار بخشی، همکاری مؤثر دارد.
- ۹- با فرآیند ارزیابی های رسمی که از سوی دانشگاه یا سایر مراجع ذی صلاح از وضعیت سلامت، رفتار و عملکرد وی انجام می شود، نهایت همکاری را به عمل می آورد.
- ۱۰- در صورتی که از جریان های اداری بیمارستان شکایتی دارد، به دفتر حاکمیت بالینی بیمارستان رجوع میکند.

واژه نامه

اعضای جامعه پزشکی: در این سند منظور پزشکان عضو هیئت علمی، دستیاران تخصصی و فوق تخصصی گروه‌های پزشکی و دانشجویان پزشکی است.

تعارض منافع: موقعیتی که احتمال می‌رود هدف اولیه حرفه، تحت تأثیر منافع فردی یا گروهی فرد تصمیم‌گیرنده، به طور نامناسبی تحت تأثیر قرار گیرد.

تعالی: حفظ و ارتقاء دانش، توانمندی و مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای

خطای پزشکی: انجام یا عدم انجام اقدامی که پتانسیل ایجاد صدمه برای بیمار دارد و این اقدام یا عدم اقدام در قضاوت همکاران خبره، اشتباه قلمداد می‌شود.

سرقت علمی: استفاده از تمامی یا قسمتی از مطالب یا ایده‌های منتشر شده یا منتشر نشده فرد یا افراد دیگر، بدون ذکر منبع به روش مناسب یا کسب اجازه در موارد ضروری.

مصالح بیماران: تأمین سلامت بیمار با لحاظ تحمیل کمترین عارضه، زحمت، هزینه و اتلاف وقت.

هدایای غیرمتعارف: هدایایی که اطلاع از دریافت آنها برای عموم مردم شائبه تأثیرپذیری پزشکان از شرکت‌های ارائه‌دهنده هدایا را ایجاد کند و اعتماد به حرفه را خدشه دار سازد.

معاینات حساس: معاینه بخش‌های خصوصی بدن (بر حسب فرهنگ بیمار) بویژه پستان، مقعد و دستگاه تناسلی.

سوء رفتار حرفه‌ای: نقض عامدانه قوانین یا استانداردهای رفتار حرفه‌ای.

مراقبت‌های حیاتی: مراقبت‌های فوری و ضروری برای حفظ حیات یا پیشگیری از نقص عضو یا قطع اندام در موقعیت‌های حاد و اورژانس.

موازین شرعی: احکام و قوانین که در شرع مقدس اسلام از طریق آیات و روایات بیان شده است.